

3
4
5.
6.
7.
8.
9.
10.

564
7
1643, 5.

DISSERTATIO
IURIDICA
INAUGURALIS,
DE
MORA DEBITORIS.

Quam
AUSPICIO
S. S. TRINITATIS.
EX DECRETO ET
AUTHORITATE
MAGNIFICI ET NOBILISSIMI IC:TO-
RUM, IN INCLYTA ARGENTORATEN-
SIUM ACADEMIA ORDINIS.

Pro
Honoribus & Privilegiis in Utroque Jure
Doctoralibus ritè obtinendis

Ad Diem XXVI. Ianuarij
Horà locoq; consuetis.

Publico Examine & ventilatiõni submittitis

MARTINUS RASORIS, MOENO-
FRANCOFURTENSIS.

ARGENTORATI,
Typis EBERHARDI WELPERI.

M. DC. XXXXIII.

DISSERTATIO
 IN AVGVRA LIS
 DE
 MORA DEBITORIS.

AUSPICIO
 S. S. TRINITATIS
 EX DECRETO ET
 Auctoritate
 MAGNIFICI ET NOBILISSIMI IUSTO-
 RUM, INCIPTA ARGENTORATIEN-
 SIM ACADEMIAE ORDINIS

Honoribus & Privilegiis in Linoduc Jure
 Doctoribus sine obstaculis
 Ad Primum 1744
 Publicae Examini & Constitutioni subactis
 MARTINUS RASORIS MOEN-
 FRANCORTENSIS

ARGENTORATI
 Typis EBERHARDI WELPERI
 MDCCLXXXIII

al
 ibi
 qu
 in
 lib
 ve
 de
 in
 ill
 tu
 lid
 re
 qu
 br
 ca
 cu
 be
 L
 cu
 de

DISSERTATIONIS
DE MORA.

THESIS I.

Um omnis Actio Civilis, quâ aliquid nobis deberi in Judicio contendimus, fundamentum habeat in Jure, quod habemus vel in Re vel ad Rem; *arg. l. fin. ff. de LL. Bachov. de Acton. disput. 1. rh. 13.* ipsa quidem in persona Actoris radicatur, statim atque is aliam ratione hujus Juris sibi obligatum habet: *l. licet 42. §. 2. ibiq; Dd. de Procur.* quod in realibus quidem actionibus fit, postquam res ab alio verè vel quasi possessa est: *l. un. C. de alienat. iud. mut. causa. l. 9. l. ult. de R. V. l. 24. §. 2. de iudic.* In personabilibus verò, simulac vel delictum contra Actorem commissum, vel contractus perfectus, ejuſve conditio extitit. *l. cedere 213. de V. S. ibiq; Guedd. l. 25. ff. de O. & A.* Quò tamen Actio ipſo actu in Judicium deducatur, ita ut in eodem de illa lis fit; etiam in illis quæ non ex facto seu delicto *d. l. 25.* principaliter oriuntur, Actor intendere necesse habet, factum aliquod, instat Delicti, ex parte fugientis seu Rei intervenisse, quo cessaverit dare vel facere id, ad quod obligatione adstringebatur, eidem quovis modo contraveniendo.

Actiois Consideratio duplex.

II. Actoris siquidem Intentio duobus essentialibus membris constat: nimirum, Jure suo, & Injuriâ rei; *Althus. l. 3. Di. caol. c. 7. n. 7.* quem sibi quaritur non præstitisse id, quod vinculo obligationis præstare tenebatur, legibus nimirum ita jubentibus; quippe quæ omnes Cives ad sui Scientiam, *l. 9. C. de LL. obedientiamque, aut pœnam. l. 7. ff. eod. obligant.* Hinc cum omnis Actio sit ex legibus; *l. 2. §. 6. de O. I.* ad illam in litem deducendam non sufficit, eandem in Jure Actoris, Rei que ob-

Actio in Judicium deducta fundatur in duobus.

A liga.

ligatione radicatum esse; sed præterea hoc Jus violatum, adeoque in præcepta legum commissum esse, proponi necesse est: eaque de re postea in Judicio, quod in Actoris Intentione, & Rei contradictione fundatur, *l. rem. 14. §. 1. C. de iudic. disceptatur.*

Delictum, in quo respectu Rei fundatur actio, duplex.

III. Sicuti autem præcepta legis, pro duplici ejus virtute, tum imperandi, tum vetandi, *d. l. 7. de LL.* Meisnerus *diff. de LL. l. 1. q. 5.* duplicis sunt generis; alia quidem affirmativa, alia verò negativa: Meisner. *d. diff. l. 1. q. 6.* Ita Delicta, quæ contra Leges fiunt, etiam duplicia sunt; nimiram, vel Commissionis, quibus contra Negativum; vel omissionis, quibus contra Affirmativum legis præceptum peccatur. Hæc tamen, siquidem circa id, quod ratione Juris in re constituti, vel Contractus, alterum alteri præstare convenit, fiunt; *l. 49. ff. de O. & A.* non tam frequenter Delictorum, quàm Culpæ in negotium incidentis nomine *l. 23. de R. iur. l. 226. de V. S.* censentur, adeoque nec contra eadem speciales sunt proditæ Actiones, sed officio Judicis; eoque ut plurimum alii actioni subserviente *l. 49. de Ad-Empr.* vindicantur. Et hinc est, quod ex *L. Aquilia*, non tenetur quis de Culpâ, quâ omittendo: *l. 13. §. 2. de usufr.* sed eâ demum, quâ committendo damnum dedit: Sicuti ex adverso in principali actione, sive in rem, sive personali ex contractu Delictorum non nisi omissionis, & prout quâ talia considerantur, ratio habetur.

Delictum Mora.

IV. Cæterùm inter illa Delicta omissionis, quæ officio Judicis vindicantur, non ultimum obtinet locum *MORA*. (quippe quæ attestante Ferreto, tam latè patet, ut omnes obligationes persequatur, & per omnes partes quasi Corporis Civilis effundatur & erret) quatenus nim: non nudam duntaxat, & simplicem cessationem, lapsum temporis & dilationem (qualiter accipitur *in l. 79. pr. de Cond. & Demonstr. l. 21. de iud. l. penult. de Vi & Vi armat. l. pupill. 127. de V. O.* aliisque locis infinit) Sed eam iniustam, & cum culpa conjunctam, *l. 21. 22. l. 32. de usur. &c.* (quo sensu etiam frustratio dicitur, *in l. 3. §. fin. de usur. l. 37. ff. Mand. l. 89. §. 1. ff. ad L. Falcid.*) significat.

Definitio Mora. Mora est Culpâ.

V. Est autem *MORA* culpa, omittentis solvere debitum. VI. Moram Culpæ subordinò, cum *Hottom. in tr. analyt. de Mora. Forcat. tr. de Mora. p. 1. n. 1. Cujac. in paratitl. ad tit. de usur. nec non ad Africanum tr. 8. ad l. 37. ff. Mand. Bachov. vol. 2. d. 3. th. 6. l. C. in f.* et si enim quandoque Dolus Moræ causam præ-

præbeat, ut in Delictis (Furto Rapina &c.) quibus reipsâ in Mora constituitur Debitor; atamen cum ejusmodi Debitor, plus quam Moram committat, & dupliciter peccet, primò Dolum tum Moram committendo; non inde efficitur, quo minus hujus respectu, in culpa sit positus, qui post dolum commissum, rem ipsam, sive eâ perempta ejus æstimationem solvere negligit: cum quod pluris est, utique tanti sit, l. 9. de in litem. l. tur. nec qui dolo fecit, quo minus rem sua die præstare possit, continuo Moræ reus est, l. 91. pr. de V. O. quæ ante diem committi nequit; §. si quis 33. l. de Actio. l. 38. §. 16. de V. O. l. 17. de R. l. l. quod cerra 70. ff. de Solut. sed doli, qui obligationem ad tempus, quo solvendum est, perpetuat. l. si servus 91. pr. & §. 3. de V. O. Bachov. ad Tr. vol. 2. disp. 3. rh. 3. l. C. in fin. quæ perpetuatio Moram certè non fieri per Delictum, sed eidem cohærente facit, Ferrer. tr. de Mora. Unde rectè Molinæus tr. de eo quod interest. n. 156. ex ejusmodi Dolo Moræ cohærente, ut ex Delicto separato, novam & separatam obligationem oriri statuit.

VII. Cum igitur Mora Culpæ species sit, ideo immu-
nis à Culpa à Mora quoque est immunitas, l. pecun. 9. §. fin. ff. de Vsur. &c excusatur, si differendi justam habeat causam; sive expediendæ interim solutionis: intra modicum nempe tempus, quod omnibus indulgetur. l. 105. de Solut. l. si Debit. 21. de Judic. l. 21. §. 1. de Constitut. pecun. l. si quis 5. §. 1. de Collas. l. 21. de Vsur. Manzius in patrocin. Debit. Decad. 1. qu. 7. num. 19. Sive bonæ fidei: ob quam ad Judicium provocat, l. qui sine 63. de R. l. l. 24. 27. de Vsur. l. 40. in f. pr. de Hered. per. Mora siquidem in debito illiquido non contrahitur. Gail. 2. obs. 19. n. 8. nec ubi Exceptio locum habet, l. lecta 40. in f. de reb. Cred. l. 88. l. 55. de R. l. c. non est de R. l. in 6. Manzius d. tr. dec. 4. q. 9. n. III. vel Compensatio. l. 8. de Except. Doli. Sive Impedimenti Legitimi; quod evitari vel nequeat, l. 17. §. 3. de Vsur. l. 9. l. 23. eod. vel difficulter queat, l. 3. §. 3. de Act. Empt. l. 7. de reb. Cred. l. 2. §. pen. si quis caur. l. d. si si C. l. 47. pr. l. 39. pr. de Leg. 1. cum difficultium eadem, quæ Impossibile sit ratio, l. si fam. 54. ff. Fam. herisc. l. nepos. 124. de V. S. c. sufficiat 14. caus. 22. quest. 2. quoad præstationis nimirum seu solutionis præsentis Effectum, non verò quoad validitatem Obligationis, quæ propterea non tollitur. l. 2. §. 2. de V. O. l. continuus 137. §. 4. ff. eod. Tenetur enim difficultate impeditus, ad æstimationem Justam, l. non dub. 14.

Qua excusatur à Mora?

An difficultas excuset?

abbip

A 2

§. 2.

§. 2. de Leg. 3. l. vinum 22. de reb. Cred. l. si domus 71. §. 3. de Leg. 1. vel interdum rem similem præstandam. l. si quis 9. pr. ff. Locat.

VIII. Excusatur autem difficultate, sicuti promissor speciei, ita non minus Debitor Quantitatis: arg. l. Thau 41. §. 1. de Fidei. comm. libert. item arg. d. l. contrin. 137. §. 4. de V. O. nihil enim illi imputari potest, qui solvere etsi vellet, non potuit: l. cum quidam 17. §. 3. de Vsur. c. imputari de R. 1. in 6. Arum. cap. 6. n. 22. Forcat. p. 3. n. 3. nisi solutionem fieri à se non posse vel prævidit, vel prævidere potuit, debuitve. l. pen. ff. de lare Dör. l. cum post 43. §. 1. ff. de admin. Tut.

An Mora
cadat in
Credito-
rem?

IX. Hæc Culpa propriè Debitorem afficit. Moræ enim reatus in Creditorem non nisi impropriè cadit, quippe qui rem debitam licet opportunè oblatam non recipiendo, nihil in Debitorem delinquere, adeoque nec ei ex Mora obligari videtur, quod sicut in oblatione reali, quam sequitur Oblignatio & Depositio, extra dubium est, cum sit loco solutionis, l. 72. pr. de Solut. l. 19. C. de Vsur. l. 9. C. de Solut. & perinde ac solutio Obligacionem perimat, d. l. 9. l. si rem 9. §. ult. de Pignor. Act. adeoque Moram, per quam Obligatio perpetuatur, l. si ex leg. 23. l. nemo 82. §. 1. l. 91. de V. O. Cæd. de contrah. & commit. (ipul. cap. 11. n. 33. nec non ad l. 12. §. fin. de V. S. inducere non possit: Ita ratio nulla esse videtur, cur verbals oblatio dum Debitorem à Moralibetat, vid. infr. ib. §2. eoipso hoc operetur, ut eidem Creditor eodem Culpæ genere teneatur, adeoque dum Jure suo quod in liberâ rerum suarum administratione & arbitrio consistit, utitur, in Debitorem delinquat.

X. Quoties igitur Leges Moræ Creditoris mentionem faciunt; ut in l. 72. de Solut. l. illud 17. de Peric. & Comm. rei Vendit. &c. toties id ipsum non de Mora, qua de nos agimus, sed de simplici potius cessatione, lapsu temporis & Dilatione, de qua sup. th. 4. dictum exaudiendum est: prout & Effectus, quos ad Moram Creditoris pertinere vulgo volunt, nempe liberationem Debitoris à rei interitu; à præstatione fructuum & usurarum; Actionis denegationem; non Moræ Creditoris propriè, sed vel solutionis, vel cessantis Moræ in Debitore effectus sunt: æquè atque illud; quod post Moram Creditoris Debitorem tantum dolum, non verò culpam præstare dicunt; per l. 9. ff. solut. matrim. l. illud 17. ff. de Peric. & Comm. rei Vend. peremptrà si-
quidem

quidem obligatione, vel Debitore extra Moræ Effectus constituto, ad diligentiam, quam Contractus natura requirit, & cuius intermissio in Culpa constituit obligari amplius nequit.

XI. CONTRAHITUR autem Mora, simulatque Debitor, qui solvere cessat, certus est vel esse debet, de voluntate Creditoris, quod is solutionem sibi tunc præstari velit; l. 5. ff. de reb. Cred. nam hic demum amplius moneri non debet. c. cum qui certus de R. l. in 6. Hinc quoad patientiam Creditoris rem solvendam adhuc possidet, bona fide possidet, arg. l. qui ad 14. ff. Locat. adeoq; pro moroso, seu quod idem est frustratore, l. 3. in f. de Vfur. l. 37. in f. Mand. ante haberi non potest, quã interpellatus.

XII. Interpellatur autem Debitor vel per Creditorem, l. 32. ff. de Vfur. quam Interpellationem vulgò Dd. regularem & ordinariam vocant, & Mora quæ inde contrahitur ex PERSONA contrahi à ll. dicitur. d. l. 32. Vel per ipsam legem: quæ interpellatio Dd. extraordinaria & irregularis, Forcatulo p. 1. n. 7. & Bachov. d. disp. 3. th. 6. l. C. Legalis appellatur: Leges verò per eam, ex RE IPSA, moram committi dicunt. d. l. 32. l. 3. C. in quibus causis. l. 5. de Minor. l. 26. §. 1. de Fideicom. libertat. l. fin. C. de Cond. ob turpem caus. l. 3. §. 2. de adm. legat.

XIII. Ex PERSONA itaque Mora regularis contrahitur, per Interpellationem factam à Creditore, vel per seipsum vel per alium l. 20. §. 11. de Hæred. pet. l. 24. §. ult. ff. de Vfur. Debitori; l. 23. de V. O. l. si penum 24. Qu, dies Legat. l. 16. §. fin. de Fideiuss. opportuno tamen loco & tempore; d. l. 32. l. 1. & tot. tit. de eo quod certo loco; nec non serid: nimirum vel testatò, l. 122. pr. de V. O. vel tamen instanter, d. l. 32. §. 1. l. 2. §. 32. ad Scrum. Terryll, ut Debitor intelligat se Jare oportere. l. 5. de reb. cred. Ubi enim ad priorem patientiam statim redierit Creditor, vel dilationem denuo concesserit, Mora commissa non censebitur: Ferret. de Mora, Bachov. d. disput. 3. th. 6. l. D. quæ alioquin statim à prima interpellatione, Bachov. d. loco, eaque vel unica, arg. l. Titia 87. §. 1. de Leg. 2. l. 23. de V. O. l. 72. de solut. juncta. l. boves 89. §. 1. d. V. S. Aram. c. 5. n. 16. Forcat. p. 1. n. 9. Kitzel. de oblig. mutui. c. 9. n. 53. & seqq. Debitorem obligat.

XIV. Non igitur ut Judicio fiat hæc Interpellatio, requiritur; præterquam quando ad solutionem Decretum Judicis intervenire necesse est; ut in casu l. 44. de damno infect. nec non l. 22. C. de administ. Tut. in solvendis rebus pupilli vel minoris

à Tutore & Curatore, Gædd. d. tr. c. 11. n. 85. Arum. c. 9. n. 19.

Quibus ca-
sibus Cre-
ditor non
ipse inter-
pellatur?
Et pupillus quidem, etiam ubi Decreto opus non est, ut quando ex facto alterius obligatur, l. 5. §. 6. de rebus eorum qui, aliisq; casibus, non nisi Tutore auctore, interpellandus est, ut Mora Creditori committatur. l. 38. ff. de Minor. l. 24. de V. O. sicut nec ad Debitorem ipsum ut fiat Interpellatio, tunc est necesse. l. sed si 23. de Usur. quando qui conveniatur non extat: sed sufficit, congruo loco & tempore facta testatio, l. 2. ff. de Naut. fenore. quæ pro Interpellatione est, Bachov. ad Treutl. vol. 2. D. 3. th. 6. l. C.

Mora ex
Re.

que con-
trahitur.

1. In liber-
tate Fidei-
commissa-
ria.

2. In Dote
promissa.

3. In Debi-
tis Minori-
um.

XV. Ex REIPSA verò Mora Creditori committitur, l. 32. pr. de Usur. l. 26. §. 1. de fid. libert. l. ult. C. de cond. ob turpem caus. l. 5. de Minor. solo tempore tardæ solutionis: l. 3. Quibus caus. rest. in Integr. d. l. 26. §. 1. de Fideicommiss. libert. frustra enim admonitio alia expectatur lege solutionem requirente. l. 2. C. de Iure Emphyteut. Interpellat aurem de Solutione Debitorem Lex, ex speciali favore: I. pro eo, cui libertas fidei commissio est relicta. l. cum verò 26. §. 1. & 4. l. 15. C. de Fideicommiss. libert.

XVI. II. Pro eo, cui Dos promissa est, sed non ante, quam post exactum biennium, l. fin. §. 2. C. de iur. Dor.

XVII. III. Pro pupillo & minore: in Contractibus bonæ fidei, nec non iis; qui ipsorum naturam habent. l. 3. C. Quib. caus. restit. &c. l. curabit §. C. de Adion. Empti, Mora autem ita contracta, cum ipsa minori ætate durat, & deficiente ipso Jure deficit. l. Titia 87. §. 1. de Leg. 2. instar reliquorum beneficiorum personalium. l. 68. de R. l. Idem ex rationis ideanditate extenditur ad eos, qui minorum Jure utuntur: Ecclesiam nim: c. 1. c. auditis extra de in Integr. rest. Covarr. var. resolut. c. 7. n. 4. Ferret. tr. de Mora. Arum. c. 4. n. 5. Item Rempublicam & Fiscum. l. cum quidam 17. §. 5. de Usur. l. 20. §. 11. de Hæred. petit. supra dd. Ferret. & Arum. n. 8.

An in Con-
tractibus
ultracitro-
que obliga-
toris, Ma-
ioribus ex
re Mora
contraha-
bitur?

XVIII. Cum igitur speciali favore Minoribus sit datum, ut in Contractibus bonæ fidei Mora iisdem ex re ipsa curat; perperam hoc ipsum extenditur à plerisque Dd. ad Majores, in Emptione, Venditione, nec non iis Contractibus, qui ultro citroque sunt obligatorij, ut nim: Contractu unius ex parte impleto, alter in Mora constituatur: ex eo potissimum fundamento, quod tunc Usuras statim deberi passim in Jure nostro notatur. In quo parum eorum causam faciunt cum Minoribus, cum & illis Mora ante non committatur, quam Contra-

Etus

Etus ipsorum ex parte impletus sit: & aliter Jus petendi non habeant; l. 13. §. 8. ff. de Act. Empt. juncta. l. nulla 88. de R. I. quam si ipsi contractum implere parati sint.

X I X. Sed verius est, ut cum Bachov. d. Disp. 3. th. 6. l. C. statuam, in Majoribus demum ex æquitate hoc esse constitutum, l. 13. §. 20. de Action. Empt. l. 2. C. de Usur. ut propter compensationem fructuum, si quos percepit Emptor; l. 5. C. de Act. Empt. l. 16. §. 1. de Usur. nec non propter usum pecuniæ in aliis contractibus, l. 1. §. 1. de Usuris l. 60. pro Socio l. 10. §. 3. Mandat. l. qui sine 38. de Neg. gest. usuræ ipsis debeantur; nec ex eo, quod sicuti minoribus, ita & ipsis, Mora statim re ipsa committatur. d. l. 7. C. de Pactis inter Empt. l. 5. C. de de Act. Empt. l. 1. §. 1. de Usur. Si quidem LL. expressè, etiam in hisce Contractibus, à Majoribus initis, ad Moram contrahendam Interpellationem Debitoris requirunt. l. illud 17. ff. de Peric. & Com. rei Vend. l. 6. in f. junct. l. 7. (ubi usus pecuniæ manifestè à Mora separatur) ff. de Pign. Act. adde l. 3. §. 4. de Contr. Tut. l. 12. §. 9. Mand. Quin & mora per obligationem nudam sublatà hæ usuræ nihilominus currunt: l. 1. in f. de Usur. l. 28. in f. de admn. Tut. l. 18. §. 1. de Usur. Sola enim oblatio perceptionem fructuum, aut præsumptionem Usus non tollit. Bachov. vol. 2. dispur. 3. th. 10. in fin.

X X. I V. Lex Creditoris vice contra Debitorem fungitur, interpellando pro eo, cujus res furto aut vi sublata est. l. ult. C. de Cond. Furtiv. l. ult. C. de Cond. ob turpem caus. l. pen. de Vi & Vi arm. Cum enim non nisi invito Domino furtum aut rapina committatur, §. 8. l. de Oblig. qua ex Del. adeoq; nulla patientia Domini, (quæ ut sup. th. 11. d. Moram cessare facit) hinc versetur, aut locum habeat; ejus Interpellationem Leges supervacaneam existimantes, ex re moram hoc casu contrahi voluerunt.

4. In rebus furro aut vi sublatis.

X X I. V. Eodem modo Lex pro Creditore interpellat in obligationibus faciendi, Debitorem ipso Jure & ex solo tempore tardæ solutionis, in mora constituens, l. 16. in f. de Constitr. pecan. l. 24. de oper. liberr. Arum. de Mora. c. 4. n. 41. Cum enim nemo ad faciendum præcisè cogi possit. l. 71. §. 2. de Cond. & Demonstr. hinc Lex conventionem ex mente contrahentium ita interpretatur, ut nimirum, quod promissum est fiat, & nisi fiat, præstetur id quod interest: l. 68. l. 81. de V. O. l. 13. l. 13. in f. ff. de re lud. l. ult. si quis in lus vocat. Bachov. vol. 2. disp. 3. th. 7.

5. In Obligationibus faciendis.

th. 7. l. D. nec non th. 8. l. C. Gædd. de contrah. & committ. stipul. c. 9. n. 30. & 32. adeo ut simulac tempus effluxerit, quo factum vel opus inchoatum; secundum sententiam Sabinianorum, l. 72. in fin. de V. O. vel perfectum; secundum mentem Proculianorum, l. 14. eod. esse oportuit, Cujac. ad l. 14. de V. O. Lex posteriore obligatione propter Moram (quam ipso Jure incurrere facit Debitorem, l. 72. in f. l. 135. §. 2. in f. l. 114. de V. O. l. csi post 8. si quis caut.) commissâ; tacitam quæ Novationem prioris inducat, l. 44. in fin. de O. & A. ita, ut præstatio ejus quod interest, confestim in petitionem veniat, quemadmodum statuit Gædd. d. cap. n. 48. & seqq. nec non Bachov. vol. 2. disp. 27. th. 1. l. B. item in D. 4. de Actiõ. th. 1. l. B. (ubi tamen admittit, factum nihilominus in petitionem deduci posse; pr. §. 1. §. 15. l. de Actiõ.) quamvis in Conditione solvendi maneat ipsa facti præstatio. l. 84. 98. §. fin. l. 137. §. 3. de V. O. Quodidem evenit in Obligationibus iis, quæ factum solum admixtum habent, E. G. si certo loco dari convenit, l. 73. de V. O. ut statim Mora ipso Jure committatur. l. 2. in f. l. 8. & ror. tit. ff. de eo quod certo loco.

An in Obligationibus Conditionalibus Mora ex re contrahatur?

XXII. An autem in Obligationibus conditionalibus, ex re ipsa, seu solo conditionis eventu, citra Interpellationem Mora committatur? Quæstionis est, expeditoris tamen: Communiter namque circa eandem, Dd. quos allegant Arum. cap. 5. n. 7. nec non Bachov. d. disp. 3. th. 7. l. D. concludunt, in Obligatione, quam conditio suspendit, absque Interpellatione moram non contrahi: quia conditionis existentia, Obligationem demum inducat; l. cedere diem 213. de V. S. l. 13. §. 5. de Pignor. Dd. in l. quoties 59. de V. O. absurdum autem sit, ut quis eodem puncto quo obligatur, etiam in Mora constituatur. l. 105. de Solut. §. fin. l. de Inutil. stipul.

An in Obligationibus in diem?

XXIII. Illa intricatior Quæstio est: An in Obligationibus in diem, solo temporis lapsu, Mora contrahatur? Verum cum & in illis dies solutioni adjectus, faciat, ut tunc demum Creditor cum effectu experiri, Debitor autem conveniri possit, §. omnis 2. l. de V. O. sup. d. l. 213. d. V. S. nec minus absurdum sit, eum simul in Mora Debitorem constituere: idem cum Bachov. d. l. nec non Ferrero, circa eandem statuendum arbitror. Siquidem petinde atque ibi Obligationem Condicio; ita hic Jus agendi dies adveniens demum purificat, & ejus causam Obligationi puræ paræ facit; ut nimirum sicuti in purâ obligatione, confestim

festim eodem die quo contractum est, agi potest: ita etiam in diem contracta Obligatione, eadem adveniente peti possit: d. §. 2. l. de V. O. l. 118. §. 1. ff. eod: non verò pro jam petito habeatur. Addo: quod non potest pro frustratore seu moroso haberi, qui patientia Creditoris rem solvendam adhuc tenet; nec Creditor, cujus patientia post diem solutioni dictum, res penes Debitorem mansit, hunc se frustratum queri: Ut adeo vel hinc appareat, ad Debitorem hoc casu in Mora constituendum, omnino Interpellatione opus esse; nec ratio sit, cur intra Exempla & casus, Moræ ex re contractæ, in ipso Jure expressos non maneat, cum nusquam proditum sit, ex tempore Moram contrahi. Hocque obtinet, sive expressa, sive tacita dies solutioni adjecta sit, Bach. d. disp. 3. th. 7. l. D. ut in stipulatione fructuum futurorum, vel partus in utero existentis. l. 73. de V. O.

XXIV. Alia ratio est earum Obligationum quæ diem & pœnam habent, in quibus si die conventa datum non sit factumve, statim citra Interpellationem pœna, l. ad diem 77. de V. O. l. magnam 12. C. de Contrah. stipul. & quidem ex Conventione, l. §. fin. l. 8. de V. O. non verò Moram committitur. Ferrer. Nam hic duæ sunt Obligationes, altera dandi altera pœnæ; Illa pura, hæc Conditionalis. l. 44. §. fin. de O. & A. Gædd. d. c. 9. n. 6. Hinc Oblatione principalis Debiti, quæ tamen Mora purgatur. vid. infr. th. 52. pœna illa purgari non potest. l. traject. 23. de O. & A. l. magn. 12. C. de Contrah. stipul. Quin nec modicum temporis, de quo in l. 105. de Solut. l. 21. §. 1. de Constit. pecun. nec alia quælibet justa differendi causa, quæ à Mora excusat, facit, quo minus ea ipsa die, in quam convenit, pœna committatur. l. ad diem 77. de V. O. l. fin. ff. de Naut. fœn. l. 22. ff. ad L. Aquil. Gædd. d. c. 9. n. 5. Ioh. Saporra. c. 2. n. 43. Quod sicut Moræ, quæ inculpata esse nequit, l. 9. §. 1. ff. de Vsur. tribui non potest; ita ex conventionem ut sit necesse est: Extitit enim Condicio, cum statim certum sit, die conventa datum non esse; adeoque statim etiam pœna committitur.

XXV. Quod tamen in reliquis stipulationibus sive puris sive conditionalibus, quæ pœnam sine die adjectam habent, secus est; Etsi enim & in illis pœna ex Conventione debeatur, tamen non potest dici datum non esse, adeoque condicio pœnalis Obligationis extitisse, quandiu interpellatio & Mora non intercessit. Sufficit itaque in his ad pœnam excludendam, da-

An in Obligationibus quæ diem & pœnam habent?

Quid in his Obligationibus quæ pœnam sine die habent?

LIIVXX

B tum

tum vel factum esse ante Moram: l. 21. in f. & l. 22. ff. de recep. arb. at in iis quæ pœnam & diem habent, datum esse ante moram non sufficit; sed die conventa datum esse oportet, ut Conditio extitisse, & pœna commissa non dicatur. Bachov. d. disp. 7. th. 7. l. D. Forcat. p. 3. n. 20. 21. & 26.

Effectus
Mora.

XXVI. EFFECTUS MORÆ est, quòd perpetuat, & producit obligationem. l. ff. servum 91. §. 3. 4. l. 23. de V. O. l. 21. 23. de Confit. Pec. Gædd. d. c. 11. n. 33. Perpetuat autem eandem ratione rei principalis in illam deductæ: dd. ll. ad quod spectat (1) periculum Interitus & deteriorationis, quod Debitor morosus præstare tenetur. Cùm enim aliàs per Interitum Rei, quæ in obligatione consistit, ipsa obligatio tollatur & extinguatur, l. 83. §. 7. de V. O. l. 98. §. 8. de Solut. l. 69. l. 103. de V. O. Mora efficit, ut perinde ac in tantum teneatur Debitor, in quantum, si salva ac integra res extaret, teneretur; ad ejus nimirum æstimationem præstandam, l. 30. §. 1. de iur. jur. d. l. 91. l. 49. pr. l. 127. l. 23. l. 82. de V. O. l. 5. de Reb. Credit. Tum & producit eandem ratione accessionum; dum facit, ut rei debitæ accedat id, quod Creditoris fuisset, si mora facta non esset, pro natura cuiusque negotij & Actionis. Gædd. d. c. 11. n. 116. Cujusmodi accessio est (2) æstimatio quanti plurimi; ut nimirum res, quæ simpliciter aliàs præstanda venit, debeatur, quanti à tempore Moræ crevit & plurimi fuit. Talis etiam accessio (3) sunt Fructus & Usuræ: l. 32. 34. ff. de Usur. quatenus nimirum natura & Interpretatio Actionis, restitutoriæ nim: vel bonæ fidei eadem admittit, l. videamus 38. de Usur. & officium Judicis inducit, §. 2. l. de Off. iud. l. 49. §. 1. de Actio. Empt. l. 4. C. Depos. l. 54. ff. Locat. Cond. Bachov. vol. 1. disp. Tr. 23. th. 4. in fin. denique (4) ejusmodi accessionis Jure censetur, id quod interest. l. 13. ff. rem rar. hab. (de quibus sigillatim in seqq.)

Pœna ejusdem rati-
onem
quàm Con-
ventionia-
les.

XXVII. Namque sicuti Mora quæ Delictum est, ita pœna vicem obtinet hæc singula in præced. thes. enumerata; ut nominatim videre est, in Usuris ex Mora debitis, l. qui sine 38. in f. ff. de Neg. gest. nec non, eo quod interest. l. fin. ff. de eo quod certo loco. l. un. C. de Sentent. quæ pro eo quod interest. & æstiman- tur, vel simpliciter, non factâ conventionione, vel per conventionionem partium; quo casu in specie pœna Contractui adjuncta dicitur, & regulariter de ea solâ, non verò, An & Quanti Creditoris interit quæritur. l. 38. §. 17. de V. O.

XXVIII.

XXVIII. Prædicti autem Effectus communes sunt, tam Moræ ex Persona, quam ex re ipsa commissæ. Quare etiam ex re moram quovis modo contrahentem, periculo Interitus obligari statuo. Cum enim maximè Moræ proprium sit, perpetuare obligationem, ut præced. thes. 26. d. non potest sanè dici Interitu rei ab ea præstanda liberatus esse, cujus adhuc obligatio durat: Idque sicuti expressum ll. in mora illa, quæ in rem furto aut vi ablatam committitur; l. 8 §. 1. l. ult. de Cond. Furt. l. fin. C. de Cond. ob turpem caus. l. 1. §. 34. de Vi & Vi arm. ita in reliquis par ratio, & eadem Juris dispositio, generalis nempe legis 91. §. 3. de V. O. militat. cum quod nomen habet, Effectum nominis. bene debeat. l. 4. C. de Feris. Adde, quòd iniquum foret, iis, qui legis interpellatione & beneficio sunt securi, ejus facto, rem perire.

I. Effectus Præstatio periculi. An ex vi moræ contrahens periculo Interitus obligatur?

XXIX. Quod autem dictum est, periculo teneri quemvis Moratorem; id ipsum LL. æquitate temperarunt: Ferret & Hotrom. d. tr. de Mora. Ut si res eodem modo apud Creditorem peritura, vel deterior futura fuisset, (E. G. si eam non foret distracturus) periculum ejus ad Debitorem non spectet; cum Creditoris nihil intersit rem habuisse, neque stet per Debitorem, quo minus eam habeat salvam. l. 14. §. ult. Depos. l. rem si 15. §. 3. de R. V. l. 12. §. 4. ad Exhib. l. 47. §. fin. de Leg. 1. l. 40. pr. de Hæred. per. l. 83. §. 7. de V. O. Bachov. ad Tr. vol. 2. d. 3. th. 8. l. A. B. Arum. c. 8. n. 2. Improbus autem Possessor ut Fur & Raptor, indistinctè de periculo tenetur: quòd eorum odio à ll. constitutum. d. §. 34. l. pen. de Vi & Vi arm. l. in re 8. ff. de Cond. Furt. l. subtractio 9. C. de Furtis.

An periculum Interitus præstat Debitor, quando res eodem modo apud Creditorem peritura fuisset?

XXX. Re itaque post moram Debitoris perempta, ipsa quidem adhuc in petitione est, l. 91. §. ult. de V. O. l. si quis 52. §. 28. de Furtis. in solutionem autem æstimatio ejus venit: l. 23. 24. de V. O. l. promiss. 23. de Constit. pecun. l. 5. §. ult. de in lit. Jur. quæ facienda est, habita ratione non solum bonitatis intrinsicæ, quantò melior res ipsa facta fuerit; verùm etiam extrinsecæ, quanti valor seu precium ejus creverit. Illa locum habet, si species debeatur; ejusque ratio ita inicitur, ut siquidem res interierit, ejus æstimatio talis præstanda sit qualis fuit tempore Interitus; si verò deteriorata fuerit, sive ante sive citra Interitum, qualis ante deteriorationem. Quemadmodum ubi res extat, æstimatio fieri debet, quanti melior facta est, usque ad Sententiam. l. 3. de Cond. Tritic. Kitzel, de Obligat. Mutui. c. 9. n. 23.

II. Effectus. Æstimatio quanti plurimi. Bonitas intrinsicæ quomodo æstimetur?

*Bonitas
extrinseca
quomodo?*

XXXI. Extrinseca verò bonitatis ratio, sicuti Mora non interveniente, una eademque est; ad tempus nempe quo res solvenda est, vel in ipso Contractu præfinitum, vel quo interpellatus est Creditor, & sive auctum sive deminutum fuerit precium; *Dd. in l. 3. de reb. Cred. referenda. l. vinum 22. de reb. Cred. l. fin. ff. de Cond. Triticar. l. 59. de V. O.* Ita ubi Mora intercessit variat & augetur, Quanti nimirum plurimi fuit unquam; *l. 8. §. 1. de Cond. Furt. per rationem ejus legis. l. pen. ff. rerum amotarum. Molin. tr. de eo quod interest. n. 103. Arum. c. 8. n. 5.* seu quanti crevit ejus valor à tempore Moræ; *l. si sterilis 21. §. 3. ff. de Act. Empt. licet postea desierit, Molin. d. tr. n. 99.* usque ad tempus quidem Condemnationis, in bonæ fidei Judiciis; *l. 3. §. 2. Commod. litis verò contestatæ in stricti Juris; d. l. 3. Treutl. vol. 1. disput. 24. th. 2. l. G. cum in eadem aliud non veniat, quàm quod tempore litis contestatæ jam in illis est. Bachov. vol. 1. disput. 20. th. 13. lit. B. vid. etiam Gædd. c. 11. n. 94. 95. & seqq.* Idque certa ratione introductum est, ne vid. Frustratori mora sua lucrosa; *l. 37. Mand. Creditori verò damnosa sit; qui omne id emolumentum, quo crevit rei æstimatio habere; d. l. 21. §. 3. & rem tempore, quo maximo venit, vendere potuisset. l. 47. §. fin. ff. de Leg. 1.* Facit, quòd Mora obligationem perpetuat, ut res non minus debeatur & solvenda sit tunc, quando est plurimi; quàm postea quando est minoris; *l. 90. §. 3. de V. O. d. l. 8. §. 1. de Cond. Furt.* neque Creditori Jus suum quæsitum auferri debeat.

*Extante
qualiter
fit æsti-
matio?*

XXXII. Hæc autem æstimatio quanti plurimi non solum re perempta, verùm etiam extante adhuc post moram commissam locum habet, & quidem ut vel æstimetur solum id, quo ultra præsens rei precium res tempore durantis Moræ fuit plurimi; (quod in *l. 21. §. 3. ff. de Act. Empt.* Utilitas circa rem, *Ferret. ad l. un. C. de Sentent. que pro eo interest. Molin. d. tr. num. 96.* Bartolo verò & vulgò *Dd. allegatis à Bachov. d. disput. 23. th. 4. l. C.* nec non *Forcatulo de Mora. p. 2. n. 2.* Interesse Intrinsecum dicitur, & ab æstimatione rei principalis secernitur. *d. §. 3.*) cum re ipsa restituendum. *Forcat. d. part. 2. n. 2. nec non num. 8.* Vel totum una æstimatione comprehendatur, & ita Interesse suum (quò sensu magis frequenter ut in *l. 1. pr. l. 30. §. 1. de Action. Empt.* accipitur, vid. *Molin. tract. de eo quod interest, num. 8. in f.*) consequatur Creditor.

XXXIII. Quamvis enim hic ipsa res non æstimatio
ejus,

ejus, & quidem multo magis, quam cum illa perit in petitione sit, l. 8. ff. de Cond. Furt. minus tamen principaliter id quod interest, & in petitione, d. l. 1. de Act. Empr. & in adjudicatione est: l. 11. §. 9. ff. eod. si nimirum Debitor rem tradere nolit, dd. ll. l. 5. ff. de in lit. tur. Bachov. de Action. d. 1. th. 46. etiam si facultatem ejus habeat; l. 10. pr. Quib. mod. pign. solvitur. l. 4. C. de Action. Empr. l. 17. C. de Fid. Instrum. vel culpa sua re in alium translata amiserit. l. 15. C. de R. V. l. 68. §. ult. de R. V. Neque enim precise ad traditionis factum cogendus quis est, praesertim in personalibus Actionibus, sicut & alias precise ad faciendum quis cogi nequit. l. Tirio 71. §. 2. de Cond. & Demonstr. Bachov. vol. 2. disput. 27. rhese. 1. lit. L. neque qui interesse suum consequitur, queri potest, satisfactum sibi non esse: neq; audiri debet, eod quod ejus amplius nihil interest. l. 2. §. 3. de Dol. mal. Exc. Satisfactionem autem semper sequitur absolutio. §. fin. l. de Perper. & temp. Act.

An Debitor precise teneatur rem tradere?

XXXIV. Prater haec de fructibus etiam tenetur, qui Moram commisit: Fructuum autem nomine venit, quidquid ex rei corpore percipitur; l. 25. §. 1. de Vsur. l. 9. pr. l. 59. de Vsur. fruct. ut fructus qui nascuntur. dd. ll. & foetus, §. 37. l. de R. D. l. equis 8. & 39. ff. de Vsur. vel alias ejus usu consueto habetur: l. 15. §. 1. de Vsur. ut sunt operae serviles, §. 3. l. de Vsu & Habit. l. pen. l. 17. §. 1. de R. V. Vecturae navis, Jumentorum, l. 62. de R. V. l. 39. §. 1. de Leg. 1. & c. nec non pensiones rerum quae locari solent, l. 36. de Vsur. l. 39. §. 1. de Leg. 1. l. 7. §. 11. Sol. Matr. quarumcunque, etiam Vestimentorum, d. l. 15. §. 5. de Vsur. l. 19. de Vsur. vulgo a Dd. fructus Civiles dicti: per l. 1. §. 7. C. de Rei Vx. act. nec non l. 62. de R. V. quo sensu etiam dicitur, rei fructus esse, pignori dare licere l. ult. ff. de Vsur. l. 72. de R. V.

III. Efficitur. Praestatio fructuum. Quid teneatur nomine fructibus?

XXXV. Horum autem debendi triplex est causa; aut enim debentur ut pars rei: l. 44. de R. V. l. Quintus 40. de Actio. Empr. l. fin. §. 6. Quae in fraud. Cred. aut debentur propter rem & cum re debita tanquam ejus causa: l. 35. de V. S. l. 49. §. 1. de R. V. vel denique propter Delictum male fidei: l. pen. l. 17. §. 1. de R. V. cum simit. Acmil. Ferret. tr. de Mora.

Quot modis debeantur fructus?

XXXVI. Ut pars rei debita, debentur in singularibus quidem Judiciis fructus pendentes, l. 44. de R. V. nec non in utero constituti, l. 48. §. fin. ff. de acquir. rerum Dom. non solum tem-

Fructus debentur in parte

pore traditionis, *supr. dd. ll.* sed etiam tempore Contractus, bonæ fidei nim: *arg. l. Iulian. 13. §. 20. de Act. Empt.* In universalibus autem V. C. petitione Hæreditatis, quiconque Hæreditatem auget: *l. illud 40. §. 1. l. 20. §. 3. de Hæred. pet. Dn. Vngep. Exercit. §. qu. 12.* Et quidem in hac non minus atque pendentes in illis Jure Actionis, cum in eam veniat, quidquid occasione Hæreditatis vel possidet Reus, vel postea cœpit possidere. *l. 4. ff. de Hæredit. Pet.*

Fructus debiti propter rem tanquam ejus Causa.

XXXVII. Propter rem principalem tanquam ejus Causa debentur, quatenus Jure accessionis eam sequuntur: §. 2. de Offic. Iud. l. 25. §. 1. de Vsur. l. 35. de V. s. quales sunt fructus extantes, *l. 22. C. de R. V.* cum meum sit quod ex re mea superest: *l. 49. §. 1. de R. V.* qui cum re debentur omnes à tempore, quo primùm Actio cum effectu intentari potuit, nulla ratione Moræ, vel bonæ aut malæ fidei habitâ, idque in realibus Judiciis: In Personalibus autem non solum restitutoriis; *l. videamus 38. de Vsur.* sed & reliquis bonæ fidei Judiciis, *d. l. 38. §. 1. §. 15. l. 19. ff. de Vsur. l. 13. §. 18. l. 3. §. 1. ff. de Act. Empt. l. 10. §. 2. & 9. ff. Mand.* debentur ex eodem tempore, competentis cum effectu intentandi Actionis fructus, quosunque reus percepit ex re debita. *Bachov. vol. 1. Tr. D. 15. th. 11. l. D. Eratnzkyus Exerc. Jurid. 4. qu. 8. Riemer. qu. Jurid. Decad. 4. qu. 4.*

Fructus debiti propter malam fidem.

XXXVII. In mala verò fide & morâ positus ne consumptos quidem lucratur: §. 35. l. de R. D. sed de illis, sicuti & de iis, qui cum percipi potuissent, percepti non sunt, §. 2. l. de Off. Iud. l. domum 5. C. de R. V. l. 39. §. 1. de Leg. 1. c. *gravis de rest. Spol.* restituendis tenetur. Et hi demum fructus, puta consumpti nec non percipiendi, propriè ex Mora debentur, quæ Possessorem in mala fide constituit, extantes in realibus nec non percepti quibus in Personalibus actionibus etiam citra Moram, & solius rei debitæ intuitu. *Johan. Saporta tr. de Mora. c. 3. n. 70.* Debentur autem tam in realibus ex tempore quo cepit mala fides, quam in bonæ fidei Judiciis ex eo quo Mora contracta est instar usurarum, *l. 34. junct. l. mora 32. §. 2. l. 17. §. 3. & 4. ff. de Vsur. ad usq; tempus Sententiæ, l. 17. §. 1. de R. V.* quin & post illam si mora fuerit extrajudicialis, *l. 3. pr. de Vsur.*

In actione Legati & Fideicommissi qua.

XXXIX. Cæterùm in Legatis & Fidei commissis nec non Donationibus mortis causâ, (quarum Actio bonæ fidei est æmula, *l. 3. C. Quib. caus. rest. in integr. l. 42. de Don. mort. caus.* nec

nec non arg. §. 1. l. de Donat.) speciale est, quod fructus non aliter debentur quam ex mora: l. 26. de Leg. 3. l. 18. princ. & §. 2. ff. ad SCrum Trebell. ante illam ne quidem extantes, l. 23. de Leg. 1. l. 27. §. 1. l. 28. pr. l. 22. §. 2. l. 44. §. 1. ad SCrum Trebell. & c. sed apud hæredem manent: qui fructus, Legati quidem omnes, sive ante sive post: l. 73. ff. ad L. Falcid. Fideicommissi autem demum post aditam Hæreditatem perceptos, lucratur, dd. ll. Cum enim Fideicommissi fructus ante aditam hæreditatem percepti in ipsam hæreditatem, adeoque etiam in quartam Trebell. computentur, l. 27. §. 1. ad SCrum Trebell. non omnes sunt hæredis. Quamvis autem statim à tempore mortis Dominium hisce casibus transeat, tamen illud adhuc incertum & in suspensio est, ante agnitionem Legatarij vel Fideicommissarij, cum interea repudiare possit: aliter atque in alijs sive in rem, sive in personam Judicii, quæ semper Jus certum nec suspensum præsupponunt. Nec certus est hæres, id, quod Judicio Testatoris (qui hæredem non nimis onerare, l. 34. §. 5. de Leg. 2. sed ei parcere voluisse præsumitur l. 47. ff. eod.) debet, à se avocatum iri, sicut is qui ex conventionem sua obligatur. Quare & si agnitum iri probabiliter sciat, ex ejus scientiæ tempore fructus non lucrabitur hæres. l. 40. ff. de A. R. D. Bachov. vol. 2. disp. 13. th. ult. l. H. Interpellatione igitur in Mora constitui hæredem opus est, ut usuræ vel fructus Majoribus ex legato vel fideicomm. debeantur. l. 3. l. 8. l. 39. ff. de Vsur. l. 1. & ult. C. de Vsur. Legat. Minoribus autem cum Mora ex re ipsa committatur, statim à tempore aditæ Hæreditatis debebuntur. l. 3. C. In quib. caus. rest. Ferret. rr. de Mora. Molin. tr. de eo quod interest. n. 106.

renus fructus debeantur.

XL. Caterum in stricti Juris Judicijs fructus ex re in obligationem deductâ planè non debentur, ne quidem qui stipulationis aut obligationis tempore fuerunt, l. 78. §. 1. de V. O. & aliàs rei partem faciunt, vid. th. preced. 36. cum in eam non veniant, nisi quæ palàm verbis expressa sunt; l. 99. pr. de V. O. fundus autem fructibus separatis fundus esse non desinat, & in eo nihilò secius verba stipulationis verificentur. Quæ eadem ratio efficit, ut etiam ut Causa Rei non debeantur; l. 3. §. 1. de Act. Empt. cum dandum demum sit, quale est cum petitur. l. 2. de Vsur. Quin nec à tempore moræ debentur: l. videamus 38. §. 7. de Kuru. Siquidem Mora obligationem non auget vel majorem facit, sed strictè & angustè conclusam, nec ullum respectum ad fructus

An in stricti Juris Judicijs fructus debeantur ex Mora?

fructus habentem, d. l. 78. §. 1. qualis est, perpetuat. l. 91. de V. O. Cæd. d. c. 11. n. 116.

An aliis
casibus de-
beantur ut
quomodo?

XL I. Ex æquitate igitur demum est, d. l. vid. §. 7. de Vsu-
ris, quod in stricti Juris Judiciis fructus præstandi sunt: 1. post
litem contestatam, d. §. 7. l. cum fundus 31. de reb. Cred. l. 2. ff. de
Vsur quoecunque tandem Jure veniant: 2. Quando tota vis ac
potestas Obligationis bonæ fidei, in stipulationem deducta est:
l. si stipul. 4. ff. de Vsur. l. 1. §. bellissime 13. Ut Legat. vel Fideicom.
cum stipulatio, maximè quæ aliis Obligationibus perfectis ac-
cedit, l. 8. de Præscrip. verb. ex negotio convento pendeat; l. 5.
pr. de V. O. adeoq; secundum illud intelligenda sit; l. 56. de Leg.
1. l. 68. §. 1. de Fidejuss. Treurl. vol. 1. disp. 6. th. 4. l. B. nihil enim
prioris obligationis mutat, sed efficit potius, ut cautior & secu-
rior quis reddatur, l. 1. §. 4. de Præscr. stipul.

Quando
fructus de-
beantur ut
Interesse?

XL II. A tempore tamen Moræ, etiam in hisce Judi-
ciis, post l. 2. C. de Form. subl. fructus deberi tanquam inter-
esse, vult Molin. num. 205. 210. 211. cum in his non prohibe-
antur ex Mora venire propter se, cum nemini Mora sua
prodesse, l. 37. Mand. nec quisquam cum alterius jactura lo-
cupletari debeat; l. 14. de Cond. Indeb. sed propter formulam pe-
tendi, quæ est stricti Juris; rem solum complectens, non acces-
siones: l. 2. ff. de Vsur. hodiè autem sublatam per d. l. 2. C. de
Formul. subl. quâ lege omnes stricti Juris actiones factæ sunt ar-
bitrariæ, eatenus nimirum ut in iis Interesse contrahentium rati-
o habeatur, quoties iusta specifica causa subest; ut hîc, in æsti-
matione fructuum ex Mora: Molin. d. num. 105. quamvis in re-
liquis natura stricti Juris Judiciij maneat. Bachov. d. 6. de Acti-
on. th. 12. l. A. Gail. 2. obs. 5. n. 14. 15. ubi etiam in Mutuo post mo-
ram, Debitorem ad Interesse lucri cessantis conveniri posse sta-
tuit; id quod hodiè post recessum Deput. de Anno 1600. §. So
viel dieselben nach. amplius dubium nullum habet, quo expressè
cautum, Interesse tam damni emergentis, quàm lucri cessantis
rectè peti: aut si Creditori illud deducere non libeat, in illius lo-
cum quinq; pro annuis centenis.

Vsura loco
fructuum.

XL III. Porro quæ fructuum interveniente Mora, ea-
dem ferè ratio usurarum est; l. Vsura 34. de Vsur. l. 5. §. ult. de Do-
tis Collat. (quæ locum habent in rebus alioquin naturâ suâ ste-
rilibus, l. 3. §. 4. de Contrar. Tur. action. iis vid; quæ pondere nu-
mero & mensurâ constant. pr. Quib. mod. re. l. 12. l. 23. C. de
Vsur.

Usur. in bonæ fidei nimirum Judiciis in quibus pariter debentur à tempore Moræ; *l. Mora 32. d. l. 34. de Usur.* In stricti autem Juris Judiciis à tempore litis contestatæ debentur quidem fructus. *sup. th. 41. non tamen usuræ*, quippe quæ in iisdem petiti non possunt. *l. 1. C. de Cond. Indeb. nisi stipulatione promissa. l. 3. C. de Usur. l. 31. ff. eod. l. 24. de Prescr. verb. quo casu ne quidem per litis contestationem interrumpuntur. l. 18. de Novat. l. 1. C. de Iudic. Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 3. th. 3. l. D. nec non in noru ad paratitl. Wesemb. de Usur. num. 3. hodiè tamen quod de fructibus dixi in thes. præced. idem de usuris obtinebit.*

An debeat in strictis Judiciis & temporaliu contestate?

XLIV. Succedit ejus quod extrinsecus interest præstatio; ab aliis casuale seu momentaneum dictum, comprehendens omne damnum & lucrum occasione Moræ extrinsecus emergens; *l. si commissi. 13. ff. rem rat. hab. l. un. C. de Sentent. qua pro eo quod interest*, quod ultra & extra rem principalem, ejusq; æstimationem nec non accessiones naturales & quasi; jam ante dictas, moram passio refundi æquum est. *l. l. l. l. § 9. ff. de Act. Empt. sed illud tamen verum & propinquum; quod immediatè est ex Mora: d. l. un. Molin. tr. de eo quod interest. n. 11. damnum quidem illud; quod propter solutionem non factam necessariò incurrit Creditor, nec evitare potuit: Molin. num. 64. ut si pœna propter moram non solventis tertio cuiquam commissæ sit; l. 3. ff. de in litem lur. l. 22. ff. ad L. Aquil. vel si jacturam aliam, l. argent. 10. §. 3. de Edendo. l. 3. de eo per quam factum est; aut sumptus, l. si servum 33. inf. verb. erogare. ff. ad L. Aquil. propter rem non traditam fecit, ut id ipsum farciatur. l. 2. 3. C. ad L. Aquil.*

IV. Effectus. Præstatio ejus quod interest.

Damnum emergens.

XLV. Lucrum item certum & exploratum; Illud nimirum, quod ex eo solo quod necessariò præstandum est, haberi certò potuit. *Althus. Disalog. l. 1. c. 34. n. 42. Bach. ad Tr. vol. 2. disp. 23. th. 4. l. C. ut si hæreditas mihi per servum, l. 33. l. 23. ff. ad L. Aquil. vel aliud quid, l. 17. §. 1. inf. de R. V. adquiri potuit: non quod aliunde & non necessariò: nisi & ejus inter contrahentes, sive expressè sive tacitè (ut si certo loco dari convenit, l. 2. l. 3. ff. de eo quod erro loco, nec non inter Mercatores, si die certâ, *Gail. 2. obs. 6. n. 2.*) ratio habita fuerit. *Bach. d. l. C. inf. quod totum arbitrio & prudentiæ Judicis committitur, d. l. 2. §. 3. l. 13. §. 2. de V. O. ut pro bono & æquo æstimet: (ut in simili traditur in l. 13. §. 1. de annuis Legat. l. 14. pr. de divers. & temporal. præscr. l. fin. de Prætor. stipul. *Gail. d. obs. 6. num. 7. Hostiom. ad d. l. un.***

Lucrum cessans.

l. un. sub fin. etiam ratione singularis utilitatis interdum habita: *l. si cui fundus § 4. de Leg. 2.*

*Usura loco
Interesse.*

XLVI. Sicuti autem vicem fructuum obtineat usura, ita in locum eius quod interest surrogantur, quando Quantitas, seu res quæ pondere numero & mensurâ constant in obligatione sunt. *l. 3. ff. de Usur. l. 24. C. eod. Hotrom. ad l. un. C. de Sent. qua pro eo quod interest. Idem tr. de Morâ.* Cùm enim functionem recipiant in genere suo, adeoque nec in eas cadat affectio, & aliunde si quis egeat comparari promptè possint, magis est, ut regulariter in illis locum habeant usuræ, *Molin. d. tr. num. 95.* quàm id quod extrinsecus interest: cum secundum *Dd. allegatos à Bachov. vol. 2. disp. 23. th. 4. l. C. in fin.* aliter ejus ratio non habeatur, quàm si utilitas ex re, in qua tradendâ mora commissa est, SOLA; (non autem aliunde) & quidem necessariò haberi potuit. Quæ sanè conditio in rebus quæ mutuo vice alterius funguntur, nunquam existere potest. Et hinc est, quòd in *l. sterilis 21. §. 3. ff. de Action. Empr. nec non l. ult. ff. de Peric. & Comm. rei Vend.* ex hujusmodi debitis extrinsecum Interesse ex Mora deberi negatur.

*Quando
ultra Usu-
ras præste-
tur inter-
esse?*

XLVII. Aliter se res habet, ubi Conventio sive expressa sive tacita de omni Interesse propter Moram præstando intercessit: quod (ut supra dictum) fit in Obligationibus, quibus certo loco dari convenit; quæ cum factum, ut nim: curet Reus loco convento solutionem fieri, *l. 2. §. 6. de eo quod certo loco admixtum habeant, perinde in iis, atque in aliis faciendi obligationibus conventum censetur, ut nisi fiat, id quod interest præstetur: adeoque licet Quantitas, aut alia res fungibilis in Obligatione sit, nihilominus id, quod extrinsecus interest, & quidem interdum ultra legitimum modum usurarum præstandum venit. l. 2. §. fin. ff. de eo quod certo loco Bach. d. disp. 22. th. 4. l. C. in fin.* sicut etiam quocunque casu alio, quem Debitor prævidisse, adeoque in eundem se tacitè obligasse censetur. *Molin. d. tract. num. 97. item n. 49. in f. supr. all. Recessus Deputat. de Anno 1600. §. So viel nun.*

*Pana Con-
sentiona-
les.*

XLVIII. Et hi quidem sunt Effectus & Poenæ quibus Mora de Jure Civili coercetur; quorum tamen astimatio propter difficilem probationem, partium conventionione (ut *l. th. 27. dictum*) interdum comprehenditur & determinatur. Sufficitur autem à contrahentibus poena conventa vel (1) in vicem rei prin-

principaliter promissæ; & tunc pœnæ adjectio in bonæ fidei contractibus, non impedit usuras exigi; *l. Lucius 47. ff. de Action. Empr.* imò nec interesse. *l. prædix 28. de Act. Empr.* Quatenus tamen hæc pœna æstimationem rei principalis excedit, in id quod interest computatur, *d. l. 28. Ferrerius ad l. un. C. de Sent. qua pro eo.* Vel (2) in locum usurarum, *l. pœnam 44. de Usur.* Vel fortis & usurarum: *l. 15. l. 16. C. de Usur.* quo casu justam earum Quantitatem egredi non debet, *d. l. 15. l. Tul. 13. §. 26. de Act. Empr.* Vel denique (3) sufficitur in locum interesse, ejusq; vel quatenus rem principalem juxta secum comprehendit, *l. 23. pr. l. 28. de recept. arb. l. 44. §. 1. de O. & A.* ita ut pœnæ petitio rei principaliter in obligationem deductæ petitionem perimat: *l. 17. l. 40. C. de Transact. l. si pacto 14. C. de Pactis.* Vel quatenus per se solum consideratur, ut si rata manente Conventione principali pœna adjecta sit. *arg. d. l. 17. C. de Transact. l. 122. inf. de V. O.*

XLIX. Ex his constat quàm variè Mora obligationem perpetuando authori suo noceat: Hæc verò eadem cum etiam commissa à Principale, Fidejussoris obligationem perpetuet; *l. 91. §. 4. de V. O. l. 58. §. 1. de Fidejuss.* eidem non minus nocet. *l. 24. §. 1. de Usur. l. mora 88 de V. O.* quàm principali; adèd ut Fidejussor ex facto Debitoris principalis, non solum teneatur ratione rei principaliter in contractum deductæ; ad ejus interitum vel deteriorationem præstandam: *d. l. 58. §. 1.* sed etiam ratione reliquæ causæ & accessionum, *d. l. 91. fructuum nim: & usurarum quæ vid. Creditor morà non factà accepturus fuisset, pro natura contractus, bonæ fidei: l. 54. ff. Locat. l. 10. Rem pupill. salv. idque quia in totam causam, d. l. 91. §. 4. seu pro omni eo, ad quod principalis Obligatio mora interveniente producitur, fidejussisse censetur. d. l. 54.* Siquidem stipulatio ejusmodi accessoria secundum principalem æstimanda, *arg. l. 56. de Leg. 1.* adeoque ad idem cum illa producitur. Quod si verò in certam Quantitatem intercesserit Fidejussor, tuac pro eo tantum, non etiam accessionibus iis, quæ sunt ex natura Obligationis principalis tenebitur. *l. 68. §. 1. de Fidejuss. Bachov. vol. 1. disput. Tr. 22. thes. §. l. D. E.*

L. Hactenus visum de Mora, quâ contrahitur, quâ obligationem perpetuat. Videndum porrò quomodo illa tollatur & perimatur. **TOLLITUR** autem vel cum principali obligatione, vel eâ adhuc durante. Cum principali obligatione, tollitur,

An Equatenus Mora obligationem Fidejussoris perpetuet?

Tollitur Mora. Vel Cum principali Obligatione.

his modis quibus eadem perimitur, siquidem accessorium ultra principale consistere nequit: *l. 129. l. 178. de R. l. neq;* pro hujusmodi accessionibus ex Mora debitis, peculiaris actio prodita est: *l. 49. de Act. Empr. l. fin. ff. de eo quod certo loco. ad eoq;* Creditor, cum principali Actione contineantur, (quippe quæ per Moram, ut sup. dictum ad eandem producitur) solutionem nisi & de accessorii ipsi satisfactum sit, tanquam particularem recipere non cogitur. *l. 2. §. 7. de eo quod certo loco. l. 4. §. 1. de Vsur. l. 6. C. de Vsur. §. fin. l. de perpet. & temp. Action. Bach. diss. 6. de Action. th. 16. in fin.*

Vel et durante & tunc tollitur rursus Sol per conventionem partium. Sol Citra conventionem per obligationem Debiti.

L I. Manente autem sive durante adhuc principali obligatione, tollitur Mora vel conventioe partium, pacto vid: vel transactione &c. quibus ejus Effectus & cursus sinitur: *l. 26. §. fin. autem. C. de Fidejuss. cum cuique integrum sit Juri suo renunciare. l. pen. C. de Pact. c. significasti extr. de foro competent. §. 1.*

L II. Vel citra conventionem: nuda vid: Debiti obligatione quodcumque facta, etiam verbali: *l. 4. verb. oblata & de pos. ff. de eo quod certo loco. l. 72. pr. de Solut.* Sufficit enim reum paratum esse solvere, *Nov. 91. c. 2. l. 3. §. 3. de Action. Empr. & per eum non stare, quo minus Solutio fiat. l. 9. C. de Vsur.* Cumque sola negatione & cessatione Mora contrahatur, sola etiam obligatione licet verbali eadem dissolvatur. *l. nihil. 35. de R. l. Bachov. vol. 2. disput. Tr. 3. thes. 9. l. C. Arum. cap. 7. num. 6.* Hæc tamen obligatio fieri debet opportunè & serid. *l. 122. §. 5. in f. verb. si non cessasset de V. O. re nimirum ita comparata, ut de facili solutio, & si Creditor acceptaverit, statim præsens fieri possit: l. 72. §. 3. ff. de Solut. nec non in loco congruo. l. 39. de Solut. l. 122. pr. de V. O. Bachov. d. th. 9. l. C.*

Mora sublata ejus Effectus in futurum cessant.

L III. Mora itaque hisce modis precepta, cuique primum est Judicare, ejus quoque Effectus omnes in futurum perimi atque sinit; licet interdum principalis Obligatio adhuc duret, quæ non nisi secuta obligatione & depositione tollitur. *l. 19. C. de Vsur. l. 1. §. 36. in f. Depos. l. 5. C. de Solut.* Atque hinc usuræ conventionales per nudam obligationem non tolluntur: *l. 6. l. 9. C. de Vsur.* quin nec illa quæ in b. f. Judiciis propter fructus ab altera parte perceptos aut usum pecuniæ debentur. *l. 1. in f. ff. de Vsur. l. 28. in fin. de admin. Tut.*

Permittitur etiam Mora quoad aliquos Effectus.

L IV. Quid verò de Mora jam commissa ejusque Effectibus præteritis, num & illi his modis sublati censentur? Non certè; Siquidem hi Actus, per quos Mora solvitur, (extra

era conventionem) sui natura in præteritum tempus operari non possunt, quippe quo Jus Creditori jam quæsitum est. Ex æquitate tamen fit, l. 91. §. 3. de V. O. l. 17. ff. de Confit. pecun. ut dicti actus retrò operentur, & Mora quoad quosdam sui Effectus & pœnas purgetur, l. 73. in fin. de V. O. l. 14. de Novat. & emendentur: d. l. 91. §. 3. iis nimirum casibus, quibus Creditoris nihil interest: l. 21. in f. iunct. l. 22. de recept. arb. l. 135. §. 2. in fin. de V. O. cum æquum sit, cuivis permitti, quod ipsi quidem prodest, alteri autem non nocet. l. 2. §. 5. de aqua & aqua pluv. arc. l. 38. de Evisit.

LV. Purgatur autem Mora jam commissa ad hos effectus, ut evitetur ejus quod interest, nec non pœnæ conventæ, itemque periculi præstatio. Cum enim per Moram quæ tacita inducatur Novatio, l. 44. de O. & A. per quam interesse & pœna in locum ejus de quo principaliter contractum est, succedit, d. l. 44. non solum ubi initio duæ quasi obligationes sunt, quando nimirum vel de faciendo, vel de dando sub pœna, d. l. 44. conventum est; sed etiã ubi una est obligatio, de dando simpliciter, sine pœnæ adjectione: l. 1. pr. l. 11. §. 9. ff. de Act. Empt. statim Jus actori quæsitum censetur, pro arbitrio (si nolit rem ipsam principalem petere) agendi ad interesse: adeo quidem, ut si in dandi obligationibus res quancumque etiam post obligationem factam Creditori perierit; non tamé Debitor liberetur, cum Actio ad Interestè Creditori per Moram quæsitâ supersit: Quia tamen horum Effectuum utilitas, partim in suspensio; ut in præstatione ejus quod interest, partim extra dispendium Creditoris est, si ea careat, ut in pœna conventa; æquum visum est legibus, l. 91. §. 3. de V. O. Debitorem adhuc maturè, antequam Creditoris extrinsecus intersit, d. l. 21. 22. de recept. arb. l. 135. §. 2. de V. O. offerentem liberari, adeoque Moram etiam ante contractam, quoad hosce Effectus purgari: ut neque ad pœnam conventam, l. 1. de penul. legat. l. 19. pr. l. 24. Quando dies Legat. vel Fideicom. neq; ad id quod interest, l. 73. in f. l. 84. de V. O. l. sed est 8. si quis. Caut. & per consequens neque ad præstationem futuri periculi, l. 8. l. 14. de Novat. Debitor præcisè teneatur.

LVI. Eaque Purgatio Moræ locum habet, usq; ad litem contestatam; modis omnibus, quibus illam tolli & perimi supra. th. 50. §. 1. 52. ostensum est: adeoque etiam in dandi obligationibus, si offeratur ante litem contestatam. l. sed est 17. de Const. pecun.

C 3

Qui sint illi Effectus?

Quandiu Mora Purgatio locum habent?

pecun.

pecun. l. 1. de penu Leg. l. 19. l. 24. Quando dies Legat. In obligationibus autem faciendi, si fiat, aut opus perficiatur, antelitem contestatam: l. 84. de V. O. adeoque in factis successivis inchoasse non sufficit, cum post litem contestatam pergere & edificare nil juvet; d. l. 84. nec Mora aliter, quam oblatione aut solutione Debiti purgatur: oblatum autem & solutum ante non intelligatur, quam si totum offeratur, l. 9. C. de Solut. sicut nec actum, si aliquid superest ad agendum. Hinc statim post litem contestatam Interesse præstari oportet. Qui enim litem contestari patitur, Judicio contrahit. l. 3. §. 11. ff. de Pecun. l. 57. ff. de Solut. l. 20. §. 5. de Hæred. pet.

In quibus
Mora pur-
gatio lo-
cum non
habeat?

L VII. Non verò purgatur etiam Mora jam commissa, ratione reliquorum Effectuum, fructuum nimir: & usurarum, æstimationis quanti plurimi, & ubi extrinsecus Interesse cœpit. Siquidem omnibus hisce casibus, propter utilitatem, quam non amplius in suspenso constitutam, sed jam quæsitam Creditor habet, Purgatio Moræ non admittitur: cum quod semel nostrum est, sine voluntate nostra nobis adimi non possit: l. 11. de R. I. Arum. c. 9. n. 4. neque esset hæc Purgatio sine damno Creditoris, cum utique si absque mora Debitoris fuisset solutum, prædictas utilitates ex re sibi tradita habiturus fuisset. Multò minus autem si diem & pœnam habeat obligatio, pœna illa per oblationem post diem factam purgatur, quia ut sup. th. 24. dictum, non ex Mora, sed ex Conventione debetur.

L VIII. Recensentur & alij casus à Dd, quibus Moræ emendatio, etiam quoad Effectus supr. in th. 55. recensitos non admittitur. Verùm cum illi vel dubio careant, ut quando Debitor eidem specialiter renunciavit. l. sancimus 26. §. si autem. C. de Fidejuss. siquidem cuivis pacto regulariter sibi præjudicare licet: l. pen. C. de Pact. c. si dilig. de Foro comper. Vel reipsà emendationem Moræ non impediunt aut tollant, quod illi quidem de Juramento & geminatione promissionis statuunt: Vel denique planè à præsentis disputatione sint alieni, cujusmodi est, quod de Executione ipso Jure à lege vel homine facta adherunt, iidem immorari, non est ejus operæ præcium, quin hæc pro enodatione intricatæ hujus materiæ dixisse sufficiat.

VIRO

576.

4

VIRO CLARISSIMO ET

Doctissimo,

DN. MARTINO RASORIS,

pro summo in Utroq; Jure gradu Docto-
rali consequendo disputanti.

ARdua qui gestit conscendere templa Minerva
Et cupidam Aonio fonte levare sitim.

Hunc raro Oceani consurgens cernit ab undis,
Stertentem in stratis Phœbus ab axe suo.

Nec Veneri, Bacchoq; litat, sed scripta revolvit
Sidera seu fulgent, seu Phaethontis equi.

Hac animo benè fixa tenes, & corde volutas,
RASOR, Thespiadum Gloria magna chori.

Non pectus sublime tuum furiosa libido
Fregit, nec somnus debilitavit iners.

Pectore sed forti Labyrinthum Iuris adisti,
Mox Tibi ad anfractus est adaperta via.

Vicisti ambages Themidos. Sic Palladis arces
Scanduntur, scandi sic solet ipse Polus.

Nomina tanta Tibi, quamvis rudiore Camœnâ
Gratulor, & Patria spemq; decusq; Tui.

Sic applaudit

Johannes Philippus Dieffenbach/
Mœno-Francofurtanus.

F I N I S.

VIRO

DISPUTATIO
 PIRO CURRISIMO ET
 AN MARTINO RASORIS
 in Theophrasti Docto-
 tali consuetudo d' p'nti

A
 si capiam
 hunc vero
 spiritum
 non fecerit
 sed factus
 est factus
 hunc vero
 spiritum
 non fecerit
 sed factus
 est factus
 hunc vero
 spiritum
 non fecerit
 sed factus
 est factus
 hunc vero
 spiritum
 non fecerit
 sed factus
 est factus

Johannes Philippus Hoffmannus
 Mero-Franconianus

F I N I S

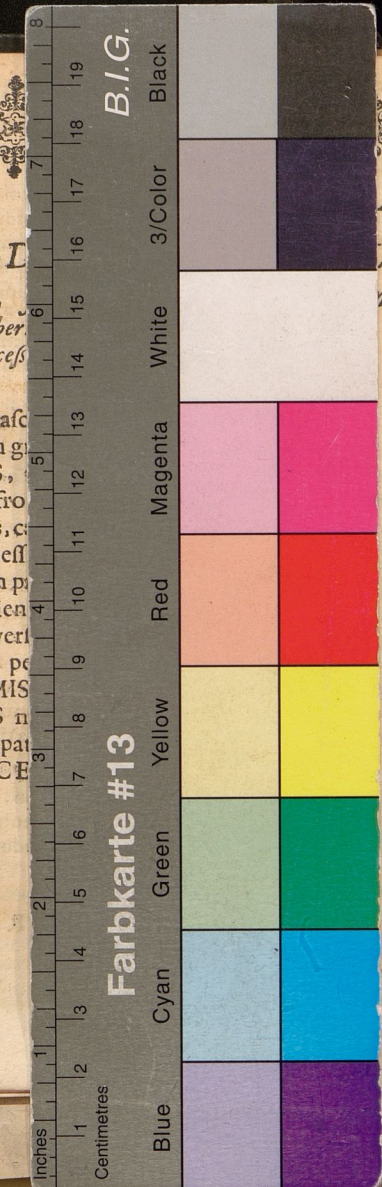

X 2615889

VD17

DISSERTATIO 564
IURIDICA
IN AVGVRALIS,
DE 1643,5
MORA DEBITORIS.

QUAM
AUSPICIO
S. S. TRINITATIS.
EX DECRETO ET
AUTHORITATE
MAGNIFICI ET NOBILISSIMI IC:TO-
RUM, IN INCLYTA ARGENTORATEN-
SIUM ACADEMIA ORDINIS.

Pro
Honoribus & Privilegiis in Utroque Jure
Doctoralibus ritè obtinendis

Ad Diem XXVI. Ianuarij
Horà locoq; consuetis.

Publico Examine & ventilationi submittit
MARTINUS RASORIS, MOENO-
FRANCOFURTENSIS.

ARGENTORATI,
Typis EBERHARDI WELPERI.

M. D. C. XXXXIII.

